

Fulls de la Revista

Sumari

Nicoletta

IORGOS FILIPU PIERIDIS

Reflexions dins un silenci

CONSOL VIDAL

Li abaixa les calces

i neixen els fills

JOSEP HERNÁNDEZ

Dibuixos en prosa

GUILLEM MOLLA

Marques de Biblioteca

XAVIER ROQUETA

Il·lustracions

MARC VICENS

Marc Vicens Coll,

il·lustrador d'aquests Fulls, va néixer a Cornellà del Terri l'any 1972. És dissenyador gràfic. Va cursar els seus estudis, en l'especialitat de disseny gràfic, a l'Escola d'Art d'Olot. Des de l'any 1998 treballa a l'estudi Tipograma de disseny gràfic en treballs comercials i artístics. Amb aquestes il·lustracions incorporem als Fulls una de les més recents formes de creació artística.

Nicoletta

Iorgos Filipu Pieridis

Traducció d'Eusebi Ayensa

Iorgos Filippu Pieridis (Dali, 1904 - Nicòsia, 2000) és una de les grans figures de la moderna literatura xipriota. Resident durant una llarga temporada a Alexandria d'Egipte, on va treballar en una empresa d'exportació de cotó, a *Els cotoners* (1945), la seva primera novel·la, fa una evocació profundament lírica de la seva experiència vital a la ciutat de Kavafis. La seva obra més famosa, però, és la *Tetralogia del temps* (1989), una autèntica saga cronicada de la història recent de Xipre i de la seva gent, des dels darrers anys de la invasió anglesa fins a la invasió turca de 1974. És en aquest marc històric, doncs, que se succeeixen les quatre unitats -o temps- que formen l'obra: «Temps inamovibles» (1946-1955), on es retrata la vida del poble xipriota sota dominació anglesa; «Temps de prosperitat» (1960-1974), on s'emmarquen tot un seguit d'històries inspirades per la prosperitat sobtada -i a voltes deshumanitzadora- que es va viure a Xipre en els anys immediatament posteriors a la independència; i «Temps de sofriment», on Pieridis recull les petites històries de molts compatriotes seus obligats a abandonar les seves cases i convertir-se en refugiats dins del seu propi país, arran de la invasió turca del nord de Xipre l'agost de 1974. És a la primera d'aquestes unitats que pertany «Nicoletta», el relat que hem escollit per a la seva presentació al públic català.

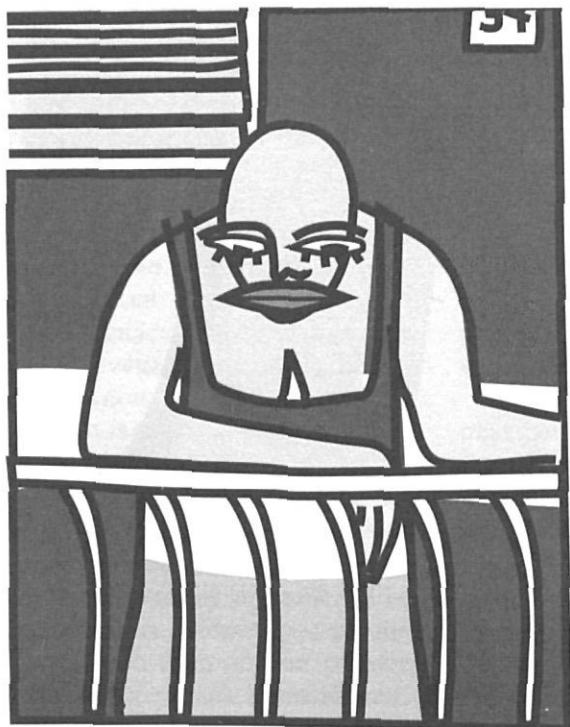
Com tothom, vaig començar el meu camí ple de bons sentiments i nobles objectius per aconseguir no sé pas què. Durant un temps vaig lluitar amb totes les meves forces per defensar aquests principis, fins que no em quedà més solució que guanyar-me el pa d'alguna manera, maldant per salvar com fos el que havia quedat del meu orgull i la quantitat justa d'humanitat per mantenir-me lluny d'aquells que s'arrosseguen amb el cap cot, bavejant com llops. Tanmateix, no em queixo pas de la meua vida, perquè aquestes petites coses, l'orgull i la humanitat, són suficients per salvar l'ànima en aquest món, encara que els

racionalistes, que pel fet de no haver anat mai enlloc es passen el dia asseguts confortablement al seu racó gratant-se la panxa, les considerin del tot inútils.

Per guanyar-me la vida, doncs, vaig haver d'abandonar els meus grans somnis i tornar amb les orelles baixes al meu petit poble, a l'illa, on alguns vells amics van intercedir per entendre el cor de l'influent Isaïes i així, gràcies als seus contactes, vaig aconseguir una plaça d'escrivent a la duana. Aquesta va ser l'única vegada que el meu oncle matern es va dignar a ajudar el seu indolent nebot.

Cadascú explica la vida a la seva manera. El meu oncle Isaïes, que es va gastar gairebé tota la hisenda familiar per començar una meteòrica carrera que el va portar a ser ric i famós, admirava profundament la gent emprenedora com ell. Tenia, en efecte, un respecte especial per la paraula *emprenedor*, que evocava en cada ocasió com expressió de la més alta virtut. Ja es pot entendre, doncs, quina opinió devia tenir un oncle tan important com aquell del seu nebot, que no sols mostrà ben aviat que no estava dotat per ser una persona emprenedora sinó que fins i tot un bon matí va decidir hipotecar la casa que havia heretat de la seva mare per anar a veure món. L'oncle Isaïes es va limitar a dir que era un manta i va continuar sense mostrar el més mínim interès per mi. Tanmateix, allò no em va molestar, perquè estava decidit a emprendre el vol, tot i que no és d'això de què vull parlar ara, sinó d'un d'aquells pocs principis que resten constants per a l'home quan aquest ha deixat de perseguir objectius inabastables.

Una cosa és la ferma determinació de restar fidel a tu mateix i una altra la set de l'ànima que et lliga a altres homes com si fossin els teus germans, ja sigui per passar junts, agafats de la mà, una vida sencera o només el moment que dura un brindis en una trobada fortuïta. Aquests lligams s'enforteixen amb el pas dels anys i constitueixen l'autèntica base de la teua

.....

existència. No es trenquen, no es trenquen mai. Ni tan sols es desfan pel temps ni per la distància. Tant se val que hagin nascut fa molts anys o bé ara mateix, en una concorreguda taverna del port on va la gent en sortir de la feina. S'aferren igualment al teu cor com un bé preuat que t'acompanyarà tota la vida, com un tresor de rostres amics, que apareixen ara l'un ara l'altre i et somriuen i t'alegren l'ànima. I entre aquests es troba per a mi el rostre estimat de la Nicoletta, una nena que ni tan sols vaig arribar a conèixer, però que tal com l'ha afaïçonat la meua fantasia a partir dels esdeveniments que explicaré tot seguit se m'afigura tan real com les que he conegut.

***

A Roma vaig passar tres mesos recorrent les seves esplèndides fonts d'aigües murmurants, voltant per museus, pinacoteques, esglésies, palaus, ruïnes, però sobretot pels carrers i els barris. No conec millors moments que aquells que hom passa viatjant, quan es troba en llocs vistos per primer cop o en llocs que la llarga absència fa que semblin vistos per primer cop. Lliures de la boira que escampa damunt seu la rutina, tots els colors de la vida i tots els rostres humans brillen resplendents davant dels teus ulls, que tornen a ser com els d'un infant per descobrir la bellesa en les coses més familiars: en un arbre, en una riba, en un cim llunyà, en la vitrina d'una botiga de flors, en un nen que juga al parc, en un treballador que passa per davant teu aclaparat per la feina i els maldecaps.

Encisat, veus com el món es desplega davant dels teus ulls, ric i amb mil rostres, i com tornen a prendre forma, com si renasquessin, totes les coses que en el teu entorn ja no atreïen la teua atenció: els camps, les muntanyes, la mar i aquella formiga que és l'home, que construeix, enderroca i torna a construir sense parar. I totes aquestes coses són tan diferents i alhora tan semblants entre si... La joia més gran del viatger és captar en cada moment una nova i alhora coneguda imatge de la vida, sentir com el món, tot i els seus infinits rostres, és unitari.

A Roma vaig passar, doncs, uns tres mesos. Vaig organitzar la meua estada de la manera que m'havia ensenyat l'experiència: els primers dies vaig hostatjar-me en un hotel barat i des d'allí vaig buscar una habitació en un barri popular, no només perquè em sortís més barat sinó sobretot perquè només així pots conèixer de prop l'autèntica vida d'una ciutat i els homes que dia a dia en marquen el ritme. Si no vius amb ells i els obres el cor, tal com ells

t'obren el cor a tu, convidant-te a seure amb ells al cafè, a la barra de la taverna o a les seves pobres cases, si no t'asseus a menjar el pa amb ells, com veuràs el seu autèntic rostre, el rostre autèntic d'un lloc? Als hotels de luxe i als llocs on els visitants entren en massa per contemplar alguna pintoresca escena? És com si veiessis una reproducció de la vida rere el vidre d'una vitrina. Hi ha també aquells a qui els agrada fornir els diferents Hiltons de mercaderia viva. Allà ells. Aquest, aleshores, no era el meu objectiu.

I és que cal no oblidar que una construcció pintoresca té també el seu valor i que segur que es veu ben diferent quan descobreixes què hi ha rere seu. Sense anar més lluny, el carreró on es trobava la meua habitació era molt pintoresc i m'agradava, per bé que sabia que la mestressa de la casa on vivia, la senyora Annuzza, hi passava una vida difícil. Era una dona corpulenta i grassa, amb un cap desproporcionadament petit, una dona que no deixava ni un moment en pau el seu feixuc cos i la seva àgil llengua. Es passava el dia treballant, esbufegant i parlant; parlava amb tothom, amb les veïnes, amb els seus fills, amb el gat, amb les flors i fins i tot amb mi si li'n donava ocasió, tot i que jo no entenia gairebé res del que em deia.

Sabia també que d'aquell pintoresc i miserable carreró havia sortit un matí la filla de la senyora Annuzza per anar a la desfilada del Primer de Maig. El seu germà va intentar d'impedir-li-ho des de la porta estant, però la noia li va dir que s'apartés amb un to tal i la mare el va escridassar de tal manera que el molt fatxenda s'hagué d'acabar apartant per haver-se-les tot seguit a puntades de peu amb tot el que trobava davant seu. Era un obrer que anava tot el dia vestit amb la granota de la feina, mentre la seva germana, que treballava de venedora, s'arreglava amb molt de gust. Era una noia pàl·lida i delicada, amb uns cabells com fils d'or. El seu somriure, que no faltava mai en el seu rostre, juntament amb una expressió seriosa, gairebé trista, als seus ulls blaus, revelaven un caràcter fort. Però aquesta no era pas la Nicoletta —el seu nom era Maria—, encara que d'ella en vaig prendre alguns trets per completar la imatge de la meua Nicoletta.

***

Ja des del primer dia vaig sentir com el seu nom feia emmudir per un moment tots els altres sons del veïnat: «Nicoleettaaa!». Era una veu cantaire de dona que venia d'un carreró que hi havia darrere de la casa de la senyora Annuzza. Evidentment, sentir com criden algú pel seu nom no té res d'estrany ni de remarcable, a no ser que t'agradi el nom o la manera com el pronuncien. Tanmateix, amb el pas dels dies, a força de sentir com ara una veu ara l'altra cridaven la Nicoletta, m'hi vaig anar fixant fins que al final vaig acabar esperant-ho.

Ben poques vegades em quedava a casa. Com pots quedar-te a casa quan tens tantes coses per veure en tant poc temps? Sovint sortia ben aviat al matí i tornava a casa al vespre, exhaust. A vegades, quan havia de sortir novament a la nit, tornava més aviat i fins i tot alguns dies, sobretot quan em trobava a prop, passava un moment per casa al migdia per fer una becaina.

I és que si has nascut amb un cor viatger, disposat en tot moment a pagar el preu del comiat que exigeix tota nova partida, trobaràs de ben segur en el teu camí noves parades on poder descansar una estona, on poder satisfer la necessitat de repòs de l'altre jo que portes dins teu, el que tothora enyora la tranquil·litat de la llar. Aquest breu repòs el vaig trobar a casa de la senyora Annuzza, on m'agradava de passar les hores mortes amb un llibre a la mà, sentint de prop l'alè càlid i sorollós del veïnat amb aquell munt de veus que cada cop se'm feien més familiars i, entre elles, les que cridaven la Nicoletta. Unes vegades era una veu de dona, altres de noi, altres de noia —d'home no en vaig sentir mai cap—, cadascuna amb el seu propi to, unes com una cantarella «Nicoleettaaa», altres com una súplica «Nicolettaaa», els nois amb un to més imperatiu «Nicoletta», però totes carregades d'afecte.

Ara bé, qui dintre era aquesta Nicoletta? Intentava d'imaginar-me-la, però la meva fantasia buscava algun model, una primera llavor.

.....

— Qui és aquesta Nicoletta? —vaig preguntar un dia a la senyora Annuzza.

De sobte el seu rostre s'il·luminà amb una profunda expressió d'amor.

—Nicoletta, *carina!*... —va respondre.

I va començar a explicar-me, amb un munt de paraules i sobretot amb gestos perquè ho entengués millor, que era una noia de dotze anys (m'ho va indicar amb tots el dits de les dues mans i després amb dos dits més de la mà dreta), molt bonica (cosa que en va donar a entendre ajuntant les puntes dels dits d'una mà i besant-los), òrfena de mare i amb un pare que treballava d'operari. I ella sola, la molt *poveretta*, portava tot el pes de la casa. Era tan bona, la pobra noia, tan disposada sempre a donar-te un cop de mà en el que podia... Si una veïna necessitava algú que li cuidés el nen mentre anava un moment a la botiga, cridava la Nicoletta. Si una altra necessitava ajuda per plegar la roba, feia venir la Nicoletta. «*Nicoletta qui, Nicoletta la*», i la Nicoletta venia corrent. Però els que no podien fer res sense ella eren els nens. Semblava com si la tinguessin per cap. Fins i tot els nois havien arribat de vegades al punt de cridar-la perquè resolgués les seves diferències.

No estic segur d'haver traduït correctament, amb tots els detalls, les paraules de la senyora Annuzza, però això és el que vaig treure de tota la seva xerrameca, combinada amb els gestos i les expressions de la seva cara, i fins i tot amb la meua simpatia cap a aquella desconeguda noia.

Tenia ganes de conèixer-la i estava disposat a demanar a la Maria que m'hi acompanyés un dia que li anés bé. Però quan aquest va arribar, vaig canviar d'opinió. Tothom, per molts maldecaps que tingui, té també el seu orgull. Quin dret tens tu a posar-te a observar la vida dels altres?

I a la fi va arribar el dia de marxar i d'emprendre novament el meu camí. Tot va quedar ja en segon terme i per a mi només comptava el sentit màgic que pren en aquells moments el xiulet d'un tren o la sirena d'un vaixell. De matinada em vaig acomiadar de la Maria abans que se n'anés a treballar i vaig tornar a la meua habitació per fer la maleta. Un cop la vaig tenir feta, com que encara era aviat per marxar, em vaig quedar una estona més a l'habitació per acomiadar-me, com qui diu, d'aquelles quatre parets. Vaig obrir els calaixos per assegurar-me que no m'havia oblidat de res i després, mentre calculava a quina hora arribaria a Venècia, vaig sentir una veu aguda, de noia, que cridava «Nicoleettaaa!».

Semblava com si fos allò el que estava esperant.

Vaig somriure i sense saber per què vaig dir «Adéu».

Reflexions dins un silenci

..... Consol Vidal

Salaborr

Roques de sal
omplen el paisatge
i un sorral de
desitjos jau ofegat
dins els somnis perduts.
Cristalls tallats
amb dolor amaguen
aquelles llàgrimes
glaçades dins el cor.
Una salaborr embolcalla
el meu cos com un
secant que absorbeix
tots aquells mots esquerps
que dormen dins un
passat silenciós.

Retornen els mots

Llegir paraules
fetes amb llàgrimes
fa tremolar aquesta veu
que es troba perduda
sense esma, sobre
l'abisme; voldria
allunyar-me'n, però
els peus immòbils
es claven com urpes
sobre la terra.
Els mots retornen
despullats, només
el temps no té camí
de retorn.

Silenci sense nafres

Els teus ulls
parlen d'un
altre país,

on un sol roig
abraça el teu
cos errant.
Penses en aquestes
hores on l'absència
de la veu ha descobert
uns versos dins un
silenci. I mentre vas
lluïtant per tot allò
que estimes, esparraques,
davant del càlid foc
de l'espera, un temps
sense nafres sagnants.

Haig de tornar a néixer
per recuperar altra vegada
la memòria. Unes arrugues
em cobreixen el rostre amb
mil aspectes; onejo vers
l'infinit, uns camins em
separen dels colors vius.
Un cercle m'acompanya
i uns mots deserts fan del
camí un laberint.
Arribo fins a aquest
corredor de dimensions
reduïdes. Tot és cansament,
tot és vivència.
Faig passes sense sentir.

El meu cos
està atordit,
és com un rierol
desert i sec.
Estic cansada
de caminar,
ja no busco
res més.
El paisatge net
s'ha anat embrutint

d'herba seca
i terra esquerpada.
Tot es perd.

Nus

Uns barrots
em priven
de ser lliure;
ajunto tot el
pes i esgarrapo
sense por les
paraules més
crues. No desfaré
aquest nus que
m'aguanta a
la corda ferma,
ni esborraré la
petjada de la
perseverança.

Desfiguració i temps

Enmig de la desfiguració
que esmola el silenci de
l'última espera, un laberint
de penombres escurça el temps
de viure.

Mentre una flama crema tots
els neguits, l'angoixa que
palpita, com filferro oxidat,
fa sentir la nuesa dels records
dins la mà closa.

Una follia escampa el seu
rictus amarg sobre l'esguard
que observa lànguidament les
restes del naufragi de la
vida i la mort.

Les últimes lletres

Li abaixa les calces i neixen els fills

SALA, TONI.

Bones notícies.

Edicions 62, El Balancí.

Barcelona, 2001.

122 pàgines.

A *Entomologia*, el primer recull de proses literàries de Toni Sala, éssers i objectes duïen impresa la seva planeta d'elements moridors. A *Pere Marín*, el pas per la flor, la fecundació, el declivi, la caiguda i el podriment de tota cosa viva es condensava en una visió global que desdramatitzava i alliberava alhora. En aquest tercer llibre, el camp de visió s'enriqueix amb una nova conquesta: la immediatesa entre els instants de present i els de futur. Els marcs espacials de les proses de *Bones notícies* no són sempre previsibles: de vegades present i passat o present i esdevenidor s'entrellacen sense solució de continuïtat.

A «Nit de noces», l'ús de l'el·lipsi és d'una efectivitat meravellosa. D'una manera aparentment ben senzilla s'aconsegueix un dels objectius de l'art: que tot allò que és moridor transmeti sensació de vida. Quan el narrador escriu «Li abaixa les calces i neixen els fills», la impressió que en resulta és com de cosa vista, ensumada o sentida per primer cop.

La bona literatura té la virtut que situa el lector fora de si i del món, a una distància que li permet veure-ho tot i a ell mateix. Els mortals, ja ho sabíem, fem camí cap a l'edat i cap a la mort. Si l'única conclusió és morir, anar endavant sembla una amenaça. Però quan l'esdevenidor pot ser contemplat amb la mateixa familiaritat amb què revisitem els paratges del passat vol dir que ens hem situat a l'altra banda dels homes. Per això, i perquè musicalment és atractiva, la frase «Li abaixa les calces i neixen els fills» aconsegueix fer diana.

Bones notícies és un llibre de trenta-sis proses literàries, la majoria amb esquelet narratiu, en què l'autor desplega intensitat i imaginació. Un dels temes és la comunicació, i la manera, les dificultats o la impossibilitat d'arribar-hi, moltes vegades des dels ressorts de la solitud. En molts dels textos, situacions més o menys quotidianes permeten enfocaments nous i aproximacions reveladores sobre aspectes i actituds no sempre perceptibles. En uns altres, la personificació i el

simbolisme posen en escena una estesa de budells («Interiorisme»), una bombeta i un fusible («Desconsol») i una llengua que demana desesperadament auxili («La identitat»).

Bones notícies ha començat amb bon peu, perquè tot just acaba de sortir publicat i ja se n'anuncia una nova edició a Cercle de Lectors. Això és, sens dubte, una molt bona notícia.

Josep Hernández Tresserras

Dibuixos en prosa

ROIG, SEBASTIÀ.

El cogombre sideral.

Destino.

Barcelona, 2000. 246 pàgines.

Les nostres lletres haurien de congratular-se. Al costat d'aquells que reclamen *heavy metal*, pornografia o judicis en català, s'ha alçat un escriptor reivindicant la presència de «ronya» i «caspositat» en la nostra literatura. No és que es tracti de la simple denúncia d'una llacuna en la litera-

tura catalana, sinó que el demandant en qüestió, el figurenc *Sebastià Roig*, es veu amb cor d'omplir-ne el buit amb la seva primera novel·la.

Roig aposta per la cultura *pulp*, per l'expressió desproveïda de sumptuositat, per la subversió jocosa de les historietes més *kitsch* i per un argument que, a primera vista, replanteja en clau grotesco-irònic-*catxonda* títols tan fantasiosos com *Flash Gordon*. I és que la situació que ens presenta és alarmant, perquè Addaia, sadomasoquista i dictadora del seu planeta amb forma de cogombre, vol destruir la Terra mitjançant un canó que llança crispetes.

És, en efecte, prosa de còmic i còmica, que pren com a referència autors com Frederic Brown o Robert Sheckley i que, segons la modèstia de l'autor, no té cap altra intenció que ser un producte de consum immediat. Però el *Cogombre* de Roig no es limita en el simple pastix de ciència ficció o en el mer plantejament editorial que ell mateix advoca. El ritme trepidant del llibre enginya una mena de tebeo exclusivament narrat, una historieta sense il·lustracions, on cada paràgraf esdevé una vinyeta sense marc delimitatiu i on cada gest dels personatges, així com de l'acció tota, és suplert per apassionades descripcions, grotescos diàlegs o, fins i tot, nombroses i múltiples onomatopeies.

A més, malgrat l'origen valencià dels tres herois, l'autor s'empeca un vocabulari ben curiós, ja que entrecreu el lèxic popular d'un empordanès parlant a la plaça del Gra amb tota una fantasiosa terminologia de colors còsmics i siderals d'un avançat segle XXI. I el més sorprenent és que no grinyola. Com tampoc fa mal d'ulls que, tot i que s'enclausa dins un esquema clàssic, el del còmic, Roig es passegi per l'encotillament d'aquest gènere amb prou llibertat. Qui sap si, tot just, la saga del *Cogombre* s'ha estrenat amb aquesta curiosa novel·la.

Guillem Molla

